

СЯЛЯНСКАЯ

НІВА

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Завальная вул. 7. — (Wilno, ulica Zawalna 7).

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да
6 гадзіны апрача свята.
Газета выходзіць раз у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц 1 зл., на 3
мес. — 2 зл., на 6 мес. — 4 зл., на год — 8 зл.
Перамена адрэсу 30 гр.

Цана абвестак:

на 1 старонцы 30 грошаў, на 2 і 3 —
25 грошаў і на 4 — 20 грошаў за ра-
док дробнага друку ў вадняй палосцы.
Жадаючыя іншых абвестак, павінны
звярнуцца да Адміністрацыі.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.

Сяляне і Работнікі.

У газэце „Беларуская Ніва“ колькі разоў чытаў я закіды „Беларускаму Сялянскаму Саюзу“, які бы ён хоча дзяліць сялян і работнікаў. Вот-жа хачу на гэта адказаць, што гэта абсалютная няпраўда. Сялянскі Саюз добра здае сабе справу з таго, што супольнымі сіламі сялян і рабочых можна лягчэй і хутчэй дабіцца сабе лепшай долі і ў гэтай барацьбе патрэбны работніку селянін і наадварот: селяніну работнік. Толькі бяда ў тым, што работнікі арганізаваны, а селянін не; і дзякуючы не арганізаванасці селяніна, ён пападае ў такое палажэнне, што яго заўсёды эксплуатауюць (выкарыставаюць).

Паглядзім на палітыку і цыфры ў Польшчы: прадстаўнікі рабочых, прамыслоўцы, гандляры, капіталісты праз галовы сялян падалі сабе рукі і коштам сялян адны робіць сабе дабрабыт, другія — гэта ёсць рабочыя, на гэта глядзячы маўчаць, затое што ім даюць хоць напалову быць сытымі.

Урад атрымоўвае пазычкі, дае іх на даволі дагодных варунках прамыслоўцам, вырабляюць тыя ці іншыя тавары, прадаюць іх у тры разы даражэй як перад вайною, а за прадукты, якія вырабляе селянін, плаціць надтанна. А як прыдзе пазычку аддаваць, то тут аддавай ты, браце, селянін.

Праўда, цяпер у Польшчы дзякуючы не нармальным адносінам, шмат безработных і ім кепска жывецца, але ім хоць троха ўрад памагае, а колькі-ж сялян безработных і хто ім памагае? Аб гэтым ніхто ня выдае ды і нікому галава аб гэтым не баліць, бо селянін не арганізаваны, ня крычыць і ніхто на яго не звяртае ўвагі.

Гэта аб безработных. Цяпер скажам некулькі слоў аб тых, якія працуюць; гэтыя лепей жывуць у некалькі раз, як самы найбагацейшы селянін, не кажучы ўжо аб самым бедным; гэта тут, дзе ўладу мае буржуазія.

Паглядзім мы такжа, як жывецца селяніну ў С.С.С.Р., дзе быццам мае ўладу ня толькі работнік, але і селянін. Аказываецца, што тут тое самае: горад жыве за рахунак селяніна. Аграрнай рэформы, ня глядзячы на тое, што ўлада рабочых ужо існуе дзевяты год, ня зроблена. Дзе селянін падчас рэвалюцыі сам сабе прырэзаў кавалачак зямлі, тое і маець, а тыя, якія спадзяваліся, што рабочы прыдзе ды і дасць зямлі, нічога ня маюць. Бо ў маёнткі прышлі „саўхозы“ (камуністычны гаспадаркі) і замест аднаго пана стала некалькі, а селянін, як ня меў зямліцы так і ня мае, а калі хоча зямлі, дык павінен выехаць у Сібір; ды і там ужо ня тое, што было. Рабочы-ж, які мае работу, а прамысловасць там развіваецца і калі частка рабочых работы сёння ня мае, то заўтра яе будзе мець, — жыве сабе зусім добра. Вось цыфры: рабочы зарабіць ад 40 руб. да 143 руб. 80 кап. у месяц; чыноўнік ад 45 да 180 р. у месяц, а так званыя „спецы“ (спэцыялісты) атрымоўваюць да 500 р.

і больш. Але возьмем цыфры сярэднія, не бяручы ведама, пад увагу гэтых „спецаў“. Сярэднім рабочы зарабіць каля 100 руб. у месяц; да гэтага мае безплатную школу, за невялікую плату тэатр, кіно, чытальню, клуб, можа слухаць радыё і г. д. Адным словам, можа сёння рабочы ў С.С.С.Р. жыць ды спадзявацца яшчэ лепшага.

А селянін зямлі мае блізу столькі, сколькі меў. Пуд жыта каштуе ад 80 к. да 1 р. 40 к., глядзячы ў якім вокрузе, значыць — у сярэднім можа селянін на 10 проц. даражэй бярэ за жыта, як даваўшы. За ўсе прадукты фабрычныя як газа, жалеза, боты, мануфактура і г. д. плаціць ад 150 прац. да 300 прац. цэнаў перадваенных. Падаткі таксама большыя як, перад вайною. З гэтага вывад, што ў С.С.С.Р. ўладу здабывалі разам рабочы і селянін, але падзяліліся ня роўна, бо рабочы, зарабіўшы сто рублёў, калі нават лічыць на самай дарагой цане хлеба: на 1 р. 40 к. за пуд, можа купіць за свой заробтак 71 пуд жыта, у год 852 пуды. За кватэру — плаціць дужа нямнога. А селяніна такога няма, каб мог нават думаць аб цыфры 852 пуд. у год. Асабліва ў нас на Беларусі, каб селянін меў прадаць сто пудоў хлеба, то мусіў-бы ён быць вельмі заможны і на гэтых сто пудоў павінна працаваць уся яго сям'я, зложена з некулькі душ. А што гаворыць аб беззямельных, якія каля Каляд хлеб купляюць? Вось абраз жыцця селяніна.

Беларускі Сялянскі Саюз шануе ўсе здабыткі работнікаў: і 8 гадз. дзень працы і страхаванне і другія сацыяльныя здабыткі. Толькі кажа сялянам: глядзіце, сяляне, работнікі арганізаваны ў Саюзы, а кожны хіба ведае, што ў арганізацыі сіла! Рабочыя арганізаваліся і ўмела сябе бароняць.

Беларусы Сяляне! Вас 80 прац., вы большасць, дык арганізуйцеся ў моцны Сялянскі Саюз, а як арганізуйцеся, будзеце сілаю, то з сілаю кожны лічыцца і тагды здабудзеце лепшую долю.

Значыць, мы селяніну кажам: не аддзяляйся ад рабочага, ідзі разам з ім, толькі будзь таксама арганізаваны, як рабочы.

Дык Сяляне - беларусы, арганізуйцеся! Упісвайцеся ўсе ў сябры свайго роднага „Сялянскага Саюзу“. Помніце, што Ваша доля ў уласных руках.

Пасол Ф. Ярэміч.

„Конкордат“ з жыдамі.

Польска-жыдоўскую ўмову, якую падпісалі прадстаўнікі жыдоўскага і польскага народу зваць „конкордатам“ мусіць дзеся таго, што гэтая ўмова была зроблена і ўвайшла ў сілу бадай адначасна з тым слаўным „конкордатам“, які польскі ўрад зрабіў з Рымскім Папай. Рымскі конкордат аддаваў у поўную залежнасць ад ураду каталіцкае духавенства і зрабіў каталіцкі касцёл у Польшчы пакорнай дзяржаўнай установай, так як

даўней пры цары было з праваслаўнай царквой у Расеі, а жыдоўскі „конкордат“ даваў жыдом нейкія правы, а ўраду падаваў надзею, што пры жыдоўскай помачы здабудзе сабе загранічную пазычку.

„Конкордат“ г. зн. умова з жыдамі! Гэта-ж нячужаная рэч, каб палякі пагадзіліся з жыдамі! Аднак мы стаім перад фактам гэтай згоды. Кожны чалавек, знаючы польскія і жыдоўскія настроі напэўна-ж падумаець, што мусіць не абы-якія прычыны прывялі дасюляшніх заядлых ворагаў да такой згоды.

Так яно і ёсць. Прычыны як з адной стараны, так і з другой былі важкія.

Са стараны польскай — глаўнай прычынай падпісаньня ўмовы з жыдамі — было тое цяжкое палажэнне польскіх фінансаў, у якое ўвёў іх п. Грабскі. Усе стараньні п. Грабскага пазычыць грошай заганіцай разбіліся аб непраступнасць заганічнага капіталу, каторы, як ведама, знаходзіцца ў жыдоўскіх руках. Там ясна паказвалі п. Грабскаму: што калі ня будзе зроблена згода з жыдамі, то заганічнай пазычкі п. Грабскі і не панюхае...

Што рабіць? Трэба было пакарыцца і пайсці на згоду з жыдамі.

З жыдоўскай стараны прычынай падпісаньня ўмовы было тое, што яны спадзяваліся нейкай палёгкай ад польскага ўраду. І напэўна-ж кажучы мусіць на паперы гэтыя палёгкі здабылі, бо як цяпер выясняецца, тая польска-жыдоўская ўмова мае аж 42 пункты! І гэта ўмова патайная, якую добра знаюць толькі самыя глаўныя правадары жыдоўскага народу ды верхаводы польскай палітыкі, а так ніхто з сьмяротных!

Да падпісаньня гэтай ўмовы найбольш перлі жыдоўскія паслы з Галіцыі з паслом Рэйхам на чале. Галіцкія жыды болей спалінізаваны, дык яны скараёй ідуць на ўсялякую згоду з палякамі. Вось гэтыя жыды аказаліся большасцю ў соймавым жыдоўскім клубе, а так-жа на з'ездзе сьвінстчынае партыі і яны рашылі ісьці на згоду з палякамі. Аднак проці гэтай згоды паўсталі некаторыя з жыдоўскіх дзеячоў з паслом Грынка-улам на чале, закідуваючы, што паслы падпісаныя ўмову з палякамі, прадалі жыдоўскі народ. Тагды пасол Той і Рэйх аднясліся да партыйнага сьвінстчынага суду, які на тайным паседжаньні зазнаміўся з тэкстам польска-жыдоўскай ўмовы і, як кажуць, прызнаў яе добрай.

Апроч гэтага цяпер усюды адбываюцца падобныя суды (нават у Вільні) і ўсёды жыды выказваюцца, што ўмова для жыдоў ня кепская. Аднак усюды гэтую ўмову засланяюць нейкай занавесай, каб, барані Вожа, ніхто не даведаўся, што там у гэтай умове напісана.

Гэтая таёмнасць шмат чаго гаворыць. Яна прымушае дапусьціць, што там ёсць пункты, якія магі-б кампрамітаваць (апаганіць) жыдоўскія правадары ў вачах самых-жа жыдоўскіх мас і таксама ў вачах другіх нацыянальных меншасцяў.

Бо як ведама, жыды належалі да агульнага блёку нацыянальных меншасцяў у Польшчы, або да т. зв. „шаснаці“. Тагды ўсе нацыянальныя меншасці: як беларусы, украінцы, немцы, стараверы і жыды ішлі да выбараў адзіным фронтом і гэтым здабылі сабе вялікую перамогу над польскімі

Над магілай таварыша Валодзі.

Як кветачка восенню ў лесе ссыхае
Галоўку схіліўшы на мох,
Так сілы прапалі яго маладыя —
Завяў ён у лепшых гадох...

Ён повен жаданьняў быў сьветлых аб лепшым,
Бо долі дагэтуль ня меў —
Ды сьмерць падасьпела, як траўку скасіла,
А жыці так бедны хацеў!

Таварыш бяздолны! Ня быць табе болей
Між намі, радзімы ты мой;
Ня чуць табе сьпеваў—забанаў вясёлых,
Прыгожаю раньней вясной.

Усё ачуняе, да шчасьця прачхнецца,
Пяць будучь птушкі ў лясох —
І ты пажадаў бы на родны куточак
Апошні раз глянуць — каб мог.

Ды будзе трудненька з тэй цёмнай магілы,
Табе, даражэнькі, паўстаць.
Ой цяжка, цяжэнька, ды век маладому
Пад грудай зямлянай ляжаць.

Апошні разочак, браток, разьвітаўся
З краінай радзімых палёў. —
Пакінеш на векі ты родну сямейку,
Пакінеш братоў, кумпаноў.

Бывай-жа, Валодзя, і выбач сардэчна —
Мо' скрыўдзілі чым мы цябе;
Ў сырой дамавіне спакойны і вечны
Знашоў ты прытулак сабе...

Міхась Насьцевіч.

Вёска Баброўня, Свідзельскай гм.

Гаспадарчы аддзел.

Хворасьць польскіх фінансаў.

(Працяг).

II.

З гэтага труднага палажэньня польскіх фінансаў кіраўнічыя кругі Польшчы шукаюць выхаду. Найлепшыя польскія эканамічныя і палітычныя сілы думаюць над тым, як вывясці кволую лодку польскіх фінансаў з бурнага мора, на якое яе пусьціў п. Грабскі і яго папярэднікі. А эканамічнае мора не жартуе, сьрдэчна хваліць і кідаюць золтыя як маленькай лупінкай. Вось-жа, каб паратаваць золтыя, польскія фінансісты і палітыкі кідаюцца на розныя спосабы, каторыя трэба нам разгледзіць.

Ужо п. Грабскі перад сваімі ўцекамі з міністэрства бачыў, што справа з фінансамі вельмі дрэнная. Ён думаў іх лячыць заграічнымі пазычкамі і прадажай манаполіяў. Пазычку яму ўдалося дастаць у Амэрыку—нешта каля 50 мільёнаў даляраў, нібы на адбудову зруйнаваных будынкаў — а праўду кажучы — на адбудову зруйнаваных польскіх фінансаў. Гэтыя пазычкі Грабскага былі моцна некарысныя для народу, так што нават пястовац Бэрка называў іх „паршывымі“. Яны сьцягалі з народу вялікі працэнт і былі для польскага скарбу сапраўды паршывымі.

Апроч гэтага п. Грабскі прадаваў манаполію. Але і ад гэтай прадажы карысьці для польскага скарбу было мала.

Урэшце п. Грабскі пачаў біць більён г. з. грашовую дробязь па 1, 2 і 5 зл. ня лічачы цэлаў масы яшчэ драбнейшых грошай. Гэты більён нічым не абяспечаны і затм яго можна біць, не ўглядаючыся колькі ёсьць у дзяржаўным банку золата. (Банкавыя банкноты па 10, 20, 50 і 100 зл. абяспечаны золатам на якіх 25—30% сваёй вартасьці). Дык більён пасыпаўся па ўсім краі як сьнег і цяпер банктотаў мала і відаць—іх замяніў більён.

Пры канцы прошлага году більёнаў было ў польскай дзяржаве каля 410 мільёнаў зл. а банктотаў (хоць трохі абяспечаных золатам і іншымі валютамі) было на 50 мільёнаў зл. болей як банктотаў! Гэтак рэдка дзе бывае.

Але скоро і більёну не хваціла на дзяржаўныя выдаткі.

А болей більёнаў біць на можа было (яго па закону павінна быць ня болей як 12 зл. на душу, значыць 337 міль. зл.), а расходы ўсё павялічваліся. Затым золот і паліцеў уніз. Грабскі хацеў ратаваць золот, выкідаючы на біржу ўсе запасы даляраў з дзяржаўнага банку, аднак на гэта не пазволіў дырэктар банку п. Карпінскі. Тады п. Грабскаму асталася толькі ўцякаць з міністэрства. Не памог яму „конкордат“ з жydамі...

Прышоў Скіпінскі. Фінансы ўзяў у свае рукі мін. скарбу, эндэк Эдзехоўскі. Першым чынам паехаў мін. Скіпінскі разам з жydамі (з пас. Рэйхам на чале) у Амэрыку і Англію пазычаць грошы (усё пазычаць, а хто будзе аддаваць!). Але банкіры заявілі, што пакуль у Польшчы ня будзе зраўнаважаны расход з даходам, то ня можа быць ніякай гутаркі аб пазычцы! А калі і пазычаць, то пасадзяць па двух сваіх кантралераў у дзяржаўны банк і ў міністэрства скарбу. На такія варункі

польскія палітыкі не пайшлі—і яшчэ датуль пазычкі не атрымалі.

Астаўся адзін выхад: зраўняць даходы з расходамі. Але як іх зраўняць? На гаспадарскі розум, дык даволі проста: паменшыць расходы а павялічыць даходы. Але ў Польшчы вышпа так, што павялічыць даходы ўжо ніяк ня можна, бо і так падаткамі ўсіх пазарэзвалі. Значыць, астаецца другое: паменшыць расходы. А каб паменшыць расходы, трэба павягняць добрую палову чыноўнікаў, уменшыць на палову войска (з 300 тыс. на 150 тыс. салдатаў), паліцыю, вучыццель, „самажонды“ і г. д.

Падняўся крык і нараканьне, што „ойчызна“ хлеб адбірае, дык міністры і польскія палітыкі рукі апусьцілі — баяцца зачэпіць бюджэт, каб не ўгнявіць чыноўнікаў, паліцыю, афіцэраў і „самажондаў“... Думалі над бюджэтам доўга і ўрэшце „усталі“ на 1.700 мільёнаў зл. Значыць, болей за звыклых даходы з 1925 году блізка на 400 міль. золтых! Скуль іх узяць? Вымалаціць болей з насяленьня як прошлы год ніяк ня ўдасца, а ў прошлым годзе разам з паліцыяй і эксквэстратарамі вымалацілі—ўсяго 1 мільярд 332 мільёны золтых. Каб зраўняць з тымі 1.700 мільёнаў золтых расходаў, дык трэба ізноў пазычаць.

Усім людзям ведама, як цяжка было сабраць у прошлым годзе тых 1.332 міль. золтых. Нават гэты бюджэт для Польшчы не пад сілу. Ангельскі фінансіст Юнг радзіў Польшчы выдаваць толькі 70 мільёнаў зл. у месяц, значыць у год 840 міль. зл. Даводзіў ён, што Польшча большага бюджэту ня выдэрыжыць. Тымчасам цяпер рада міністраў ухваліла бюджэт на 1.700 міль. зл, значыць удвая болей чым раіў Юнг. Бо і як-жа выганаць паліцыю, чыноўнікаў, або касаваць на палову войска? Шкода. Ну дык паглядзім, „ануж“ ўдасца вылезьці і з такім бюджэтам—так думаюць польскія кіраўнічыя кругі — і тымчасам кінуліся пазычаць.

Але пазычку ніхто дарма не дае. А відзячы такое труднае палажэньне Польшчы, заграічныя фінансісты і банкіры ставяць для яе вельмі трудныя варункі. Разгледзім адзін з такіх варункаў.

Амэрыканскі Банкерс-Труст згаджаецца даць грошы польскаму скарбу, але пад заставу тытунёвага манаполію на 20 гадоў. Банкерс-Труст даець нібы 100 міль. даляраў, але па адраўнуку розных працэнтаў і іншых выдаткаў даўбы Польшчы толькі 72 міль. даляраў. А калі-б трэба было сплаціць Італьянцам адступнага (бо і тым ужо заложаны тытунёвы манаполію) 12 міль. дал., то астаецца ўсяго 60 міль. даляраў. Тымчасам праз 20 гадоў амэрыканцы зарабілі-б на манаполіі тытунёвым 630 міль. даляраў! Дык добры інтэрас—за 60 міль. пазычкі трэба было-б аддаць 630 міль. даляраў!

Вот якія варункі ставяць банкіры Польшчы! І як на дзіва, ёсьць людзі, каторыя думаюць падпісаць гэту пазычку...

Але што далей? Гледзячы на польскія фінансы, приходзім да прапанаваньня, што мы ўсе запраўды тонем і ляцім у нейкую пропасть беднаты і жабрацтва. Праз вялікую лічбу чыноўнікаў, войска і паліцыі, каторыя прадаюць народныя грошы, а таксама праз розныя зладзействы польскіх урадоўцаў, каторыя як Ліндэ, крадуць аграмадныя грошы, працоўны народ у Польшчы даходзіць да руіны... А польскія „самажонды“ выцягваюць з сялянства пасьледнія сілы... Гэта ўсё відэаць. Ві-

сьпіскамі. Думалася тагды, што гэты адзін і оуцэльны фронт будзе трымаць і далей, што як адзіным фронтам браці верх на выбарах, так адзіным фронтам будзем адабываць правы ў Польшчы... аднак вышпа інакш. Жyды эламаці агульны фронт меншасьцяў, пакінулі беларусаў і ўкраінцаў у іхным змаганьні—і за місачку польскай сачоўкі падпісалі „конкордат“ з паякамі! Ды яшчэ нейкі тайны, каторага баяцца паказаць людзям!

Гэтай умовай з паякамі жyды паказалі, што ім давацца ня можна і што трэба спадзявацца не на жyдоўскіх хаўрусьнікаў, але перадусім на свае сілы.

Горскі.

Цярністы шлях беларускай школы у Польшчы.

Прапавычны паслоў Беларускага Клюбy ў справе прасьледаваньня праз польскі ўрад беларускага школьніцтва і наўраўненьня праз гэта Трактату падпісанага ў Варсаві ў 1919 г. між Саюзнымі Дзяржавамі і Польшчай, а так-жа арт. VII Мірнага Дагавору між Польшчай і Расеяй, падпісанага ў Рызе 18-га сакавіка 1921 года.

(Працяг).

Дзеля большага забрававаньня становішча беларускага школьніцтва ніжэй падаём 2 пісьмы беларускіх вучыццельцаў:

1) „... Чаму нічога ня чулі аб беларускай школе — ані ўрадовай, ані прыватнай? Сялянскія дзеці бегаюць па вуліцы вёскі цяпер німоў бля ніякага занятку. Вы ня можаце сабе падумаць, колькі маю жалю ў сэрцы; дзіўлюся гледзячы на тоўпы сялянскіх дзяцей, якія трацяць дарма свае залатыя гады, ня могуць нават пачуць добрага слоўца і перацяць ад кагось добрыя прыклады... Народны жал, жал за Балькаўшчыну не пакідае мяне ні на адзін дзень, будучага пры плугу, пры цапе... Ці я сьню? Часам я бываю як няпрытомны ад гэтага прыгнятаючага сну. Чаму гэта так ёсьць? Ці доўга гэтак будзе? Наўжо-ж мы гэтакі, што пасьля гэтай вялікай вайны, якая абяцала новую эпоху, новае жыццё, лепшую будучыню для ўсіх народаў на сьвеце, наш народ—найчысьцейшую галіну славянскага племені, трэба было кінучь на некалькі гадоў у цемру, у якой мы цяпер апынуліся? Перад вайной прымушалі нас вучыцца ў расейскай мове, а цяпер я польскай мовай трымае гэтакі самы прымус, але цяпер... дзеля зьдэкаў над роднай нашай мовай, дзеля зьяваг, крыўд і прасьледу ніхто

аб мове польскай і думаць са спакоем ня можа, бо яе не разумее, баіцца, бо польскае мова для нас такая не ласкавая, крыўдзячая, сьрогая, страшная, што дзеці нашы баяцца польскае мовы, як агню. Польскае мовы народ наш цяпер ужо ня любіць, бо мова польская ня ёсьць матка родная, а горшая, як злая і крыўдзячая матка. Навуці няма, Вёска жаласна стогае, хочучы мець школу ў матчынай роднай мове. Вёска хоча навуку і свабоднага разьвіцця розуму, але валожана вялікія лугі... Ня раз падумаю: наўжо-ж там на вярху вы нічога ня можаце памагчы гэтай справе? Вінаваціў-бы нашых паслоў і сэнатараў. Яны там, у Варшаве. Ад іх там не далёка ўсялякія міністэрствы, розныя пасольскія клубы. Ім дарма можна ехаць цягнікмі. Чаму часьцей не паехаць да куратара ў Беласток, ці да школьнага інсэктара ў Слоніме, Навагрудку і г. д.?... Або нават часьцей сьхадоўці і да міністра асьветы ў Варшаве. Чаму яны іх не націскаюць? Чаму яны не энэргічна паступаюць? Бо час удакае! Тут справа нацыі нашай! Тут справа народу беларуска! Сумна мне дужа і вельмі шкаду, што народ наш цяпер ня можа яшчэ выдаць народнага багатыра... Такі не пабаяўся-б і сьмерці нават, а ня толькі вастрогу! Але што-ж? Кожны цяпер аб сабе думае, а што яму там да школ беларускіх. Што там каму да мас народных, якія гніюць у балоце, холадзе і ў беднаце, якія енчаць у цемры... Але! Вінаваціў-бы паслоў, вінаваціў-бы сэнатараў, але што-ж? Віджу і чую, што і яны нічога ня могуць зрабіць, паміма стараньняў, паміма забэгаў — гэта пераходзе граніцы іх мажлівасьці. Кучы цэлыя клубавых інтэрпэляцыяў у Сейме беа адказу, а штож гаварыць нам аб нейкіх там нашых прасьбах, аб канцэсіях на нашы школы, аб нашых дэкларацыях на школы ў роднай мове... У міністэрстве, у кураторыю, у школьных інсэктаратах пануе адносна нас грабавая ціш—глуха і цёмна... Што гэта будзе, што гэта будзе... Але досьць аб гэтым, мне цяжка на сэрцы, цяжка на

душы. Яны ў мяне даўно абалелыя ад крыўды і няпраўды людзкой...

Чалавек маладым раз толькі бывае. Прапусьці дзень—ужо відаць, ужо можа пазнаць. А вы, людзі, бачыце: што ўжо 7—8 гадоў, як народ наш мукаецца бля школ, бля навукі, нават нашых прыватных школ не даюць! Працэнт няграматных і аальфабэтай авялічваецца масова... Дык зважайце, глядзце і крычце, а як трэба, дык і плачце—можа хто пашкадуе... Шкаду моцна, што часу ня маю, мушу вазіць гной на поле, а не магу заняцца дзіцячымі душамі... Гэта ня ганьба, што вучыцель змушаны дзяка прадаваць каля зямелькі, каля гаспадарства, але школа, што раблю не адпаведную сабе працу. Я, як чалавек, будуць дужа бліжкі вёскі, скажу, што ў школах пачатковых у нас на Беларусі пад Польшчай праз 5—6 гадоў вучацца толькі 2%, а ў сярэдніх школах можа 0.1%. Вот вам і навука, вот вам і адукацыя. Дык пі-ж ня плакаць і ня крычаць?.. Брацьця, бачыце, як мне, пішучаму гэты ліст, сэрца кроўю і сьлазмамі абліваецца з жалю, бачучы так цяжкую крыўду нашага народу... Як нейкі меч Дэмалеса вісіць усьцяж над нашымі галавамі...“

2) „Ці ведаеце, братцы вы мае, што мы з дня на дзень чакаем, што вот, вот прыдуць і забяруць у вастрог... за школу беларускую, хаця-б прыватную, нашымі ўласнымі сродствамі трымавую. А ці-ж ёсьць за што? Чаму-ж нам гэтак доўга не даюць канцэсіі на школу? Чаму зусім не адказываць на прашэньні нашыя аб канцэсіі? Хіба тады будзем мець слабой на душы людзкой, як ужо сядзем у вастрог, бо чую, што горш ужо за тое, што ёсьць, быць ня можа, а жыць заўсёды пад пагрозай далёка горш, як у вастрозе...“

Але нічога! Мы не баёмся! Мы рады, што зьяўляемся нявіннымі ахвярамі, і што перш за свой народ, за сваю школу! Мы рады, што прыходзіцца цярпець дарма, нявінна! У вастрог пойдзем не адны мы, але з намі пойдзе Эвангэлье Хрыста і... разам з намі

дзяць і—пішудь бюджет на 1.700 міль. эл... апроч бюджету самаўрадаў і іншых. А гэта для працоўнага народу, асабліва для беларускага селяніна не варожыць нічога добрага...

З усяго, што мы пісалі, вывад ясны: Польшч перажывае цяжкі час.

Найбольшы цяжар у гэтым трудным палажэньні ляжыцца на сялян, якім трэба пракарміць ня толькі лішніх чыноўнікаў, але і ўсю масу безработных рабачаў, якія па гарадох не маючы работ дабіваюцца казённага пайка. Для нас сялян вывад такі, што мы павінны дабіцца кантролі ў дзяржаўных выдатках — а гэтага даб'ёмся толькі праз сільную сялянскую арганізацыю.

Сялянец.

3 Краю.

П. П. С. баламуцяць.

Польскія сацыялісты ўжо ад некулькі гадоў асаблівую зьвярнулі ўвагу на беларуска-украінскае Палесьсе і на ваколіцы яго. Выдаюць яны па расейску газету „Красное Знамя“ для нашага сялянства і прабуюць яго арганізаваць, маючы на мэце свае асаблівыя мэты. Разумнейшыя і сьвятлейшыя сяляне ня ідуць на іхнюю вудачку, але дурнейшыя і цямнейшыя дык часам і вераць пэпэсам. Вот-жа гэтым прасьцерагаем наша сялянства прад тою сеткаю, якую расставілі на яго польскія сацыялісты. Мы беларусы сяляне маем свой „Беларускі Сялянскі Саюз“, дык пад сыцяг яго павінны ісьці і павялічаць рады яго.

Напад бандытаў на аўтабус.

У дзень 2 лютага на сашы Сіняўка-Бярэсьце 20 бандытаў у масках напалі на аўтабус. Пасажыры пачалі адстрэлівацца і ранілі 5 бандытаў. Бандыты з оваго боку ранілі 6 пасажыраў. Бандыты ўцяклі, нясучы і сваіх раненых сяброў. За імі палана пагоня, якая быццам знайшла ў нейкай вёсцы ўсіх...

3 Радавай Беларусі.

Падгатоўка да новага беларускага слоўніка.

Інстытут Беларускае Культуры ў Менску ўтварыў адмысловую сталую Камісію дзеля ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы.

Камісія сабрала ўжо больш за 40.000 слоў, выбраных з літаратурных твораў XIX і XX стагоддзя і запісаных на асобных картках. Побач з гэтым ідзе выбарка і ўпісваньне на картачкі слоў са слоўнікаў Насавіча, Я. Ціхінскага, Шпілеўскага, ды з этнаграфічных зборнікаў.

Але Камісія асаблівую увагу зьвярнула на жывую беларускую мову, якой па сьняжні дзень гавора наш народ. Камісія паставіла пабач усю Беларусь на 10 акругоў паводле языковых асаблівасьцяў і склалі 10 гэтых акруговых слоўнікаў, рязьлічаючы, што ў кожным будзе да 10.000 слоў, запісаных з жывою мовы.

Тры акругі выпадаюць на Заходнюю Беларусь.

будуць артыкулы сьвята ўхвалены 17 марта 1921 г. Польскае Канстытуцыі, як: арт. 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 121, 124 і 126, у якіх і для беларускага народу загавараны ўсялякія грамадзянскія правы нароўні са ўсімі грамадзянамі Рэчыпасалітай Польскай! Дык хай сядзем у востро! Бо пад гэтым цяжарам, пад якім мы тут у Заходняй Беларусі жывём, ніякай працы асветай, этычнай і маральна-рэлігійнай нават вельга васыці, бо тут усё, але ўсё без вынятку падцягваюць пад камунізм. Пад гэты параванік усё і ўсіх нас падводзяць і праследуюць, хаця там ня будзе нават і падабенства, як неба да зямлі. Усё прымаецца за камунізм, што ня робіцца пад музку розных адміністрацый...

Ці вы паверыце, брація мае, што мы да таго прыгнечаны, так прыбіты, што рука дрыжыць і апдае ў пісаньні, сэрцы нашы плачуць і крывёй абліваюцца... Але што раз, то больш і больш людзей, якія нас разумеюць!...

Дык зважайце, браты вы мае! Націскайце, рушайце прашэньнямі, пасылайце—куды толькі адумаеце, не шкадуйце часу на пісаньне, мацвей, мацней стукайце, стукайце кулакамі, ня слухаюць—нагамі, ня слухаюць—бярэце мазьніцы ў рукі; яшчэ мала—тапор; сыпань пьвёрда—бразгайце ў вокны, клічце на помач—крычэце ў ва ўсё горла, крычэце так, каб увесь свет пачуў, што народ наш беларускі гіне, што яго пхаюць і кідаюць у прапасьць цемры і анальфатэзму!... 1-га лістапада 1925 г.

III.

Вышэй абрысаваны стан беларускага школьніцтва ясна сьведчыць аб тым, што ўрад польскі плянова вядзе палітыку полонізацыйную на беларускіх землях, праследваючы беларускае школьніцтва, і праз гэта наўрушае міжнародныя дагаворы, як: арт. 2—9 дагавору між Заюнімі Дзяржавамі а Польшчай, падпісанага

Камісія Інбелкульту зьвярнулася да Беларускага Навуковага Т-ва ў Вільні з просьбай, каб яно ўзяло на сябе арганізацыю збору слоў з гэтых акругоў.

„Ня толькі даюць, але і адымаюць“.

У вадным з нумароў менскай „Звезды“ у стацыі: „О предварительных пробах работы среди деревенской бедноты“ між іншым цікава адзначыць словы бедняка, што „савецкая ўлада ня толькі дае, але і адымае“. „Звезда“ піша што на гэтыя словы пасыпалася бура воплескаў.

Тая-ж „Звезда“ апісвае, што сяляне задаюць пытаньне: чаму савецкая ўлада ня мае магчымасьці даць беднаце па 10 дзесяцін зямлі ў той час, як яна прывозе з Амэрыкі чужаземцаў і надзяляе іх зямлёй. А калі такому цікаваму адкажуць, што савецкая ўлада чужаземцаў зямлёй не надзяляе, а толькі дае яе ў канцэсію, ці ў арэнду, дык тыя цікавыя кажуць: „якая розьніца, ўсё роўна“...

З гэтага бачым, як сяляне паволі даходзяць да сваёй сялянскай клясавай сьведамасьці.

Пробы заснаваць „Сялянскі Саюз“.

Менская „Звезда“ ў № 7 с. г., апісваючы, як камуністы няк ня могуць ясна абазначыць, хто на вёсцы кулак, а хто сярэдняк, і як яны няк ня могуць выклікаць клясовую барацьбу на вёсцы між кулаком, сярэдняком і беднатай,—цвёрдзіць, што ў адным мейсцы Меншчыны нават былі спробы сялян арганізаваць свой Саюз, замест грысьці самі сябе.

Гэтае пажаданьне нашых братоў сялян мінчукоў можам толькі прывітаць.

У будучым будзе лепш.

„Савецкая Беларусь“ у № 8 с. г. гэтак апісвае ілажэньне бедняка селяніна ў Радавай Беларусі са слоў камуністы Крыніцкага, каторы казаў:

„Пасьля пастаноў XIV канфэрэнцыі пытаньне стаўдана прыблізна таксама, што вы бедняка забылі, што перад вамі сярэдняк, атрымлівае палёгкі кулак, а бедняка забылі. Ці праўда, што бедняк у цяжкім становішчы? — Верна. Ці робім мы ўсё, што патрэбна, каб дапамагчы бедняку? — Не, ня робім. Чаму? — Ня можам, ня маем сілы, няма сродкаў. Паварот які зрабіла партыя, далейшае разьвіцьцё вытворчых сіл прыводзіць да таго, што мы ўмацавалі рэсурсы дзяржавы, умацоўваюцца эканамічныя пазіцыі рабочае клясы і ў будучым мы зможам больш пасабляць бедняку“.

А па нашаму і ў будучым будзе тое самае для сялянства, калі яно не арганізуецца ў свой сільны клясовы Сялянскі Саюз.

Беларусы у Чэхаславакіі.

Сьвяткаваньне Скарынінскага юбілею.

Беларускае Культурнае Т-ва ім. Францішка Скарыны ў Празе 31 сьнежня 1925 г. сьвяткавала абыходзіны беларускага друку на Вацькаўшчыне.

Урачысты сход адчыніў старшыня Скарынінскага Т-ва гр. М. Ільяшэвіч, які ў уступнай пра-

мове падкрэсьліў значэньне Чэскае Прагі ў мінуўшчыне і ў сучасным адраджэньні Беларусі.

Рэфэрат аб дзейнасьці і значэньні Францішка Скарыны прачытаў гр. П. Крэчэўскі, даволі жыва і прыгожа. Пасьля рэфэрату былі заслуханы прывітаньня ад розных беларускіх арганізацыяў ў Чэхаславацыі, як студэнцкіх, так і грамадскіх (выключаючы беларускі „камсамол“). Ад беларускай рады ў Празе прачытаў гр. Захарка, ад „Вольнае Грамады“ беларускіх эсэраў—гр. Грыб, ад студэнтаў гр. Я. Станкевіч і інш.

Усе прамоўцы падкрэсьлівалі патрэбу ісьці па шляхах Францішка Скарыны, г. ё. працаваць на карысьць беларускага „людзі паспалітага“.

Беларускае Скарынінскае Т-ва.

Патрэба беларускай культурнай арганізацыі адчувалася ад самага пачатку існаваньня Беларускае Калёніі ў Празе, але палітыканства перашкаджала гэтай справе. Беларускае (Крывіцкае) Т-ва ім. Фр. Скарыны ў Празе заснавалася на пачатку летняга сэстры мінулага году і складаецца пераважна са студэнтаў.

Некаторыя з ворагаў, якім да неўспадобы была гэтая арганізацыя ўсхаліліся за слова „Крывіцкае“ (ужываўшыся побач з назовам „Беларускае“) і пачалі агітацыю, што гэта авантура Ластоўскага, які быццам адпускаецца на гэта грошы. Гэта свачасна ў беларускай прэсе было спраставана. Аднак факт той, што Т-ва матэрыяльных засобаў ня мае і таму ня можа вясці інтэнсіўную працу.

Пераважна чытаюцца рэфэраты з гісторыі, літэратуры і іншых галін ведаў, як па беларусазнаўству, так і агулам. З вясны праектуюцца экскурсіі сяброў Т-ва па Чэхаславацыі, а па магчымасьці і паза межамі ае ў мэтах навуковых досьледаў. Покуль што Т-ва налічвае да 48 асоб пры старым складзе прэзыдыуму. У хуткім часе мае адбыцца гадавы справаздачы сход.

Студэнскі дом.

Беларускае студэнцтва гуртуецца ў „Студэнскім Доме“, які служыць цэнтрам пражскага беларускага жыцьця. Студэнскі Дом у большасьці замяняецца хату нашым студэнтам у даслоўным значэньні.

Апраца матэрыяльных выгяд, у вольную часіну беларускі студэнт можа знайсці і пачытаць свае роднае друкаванае слова з усіх частак падзеленае Беларусі: „Савецкую Беларусь“, „Сялянскую Ніву“, „Голас Беларуса“ (латвійская), „Беларускую Ніву“, „Полымя“, „Крывіч“ і інш. Пры бібліотэцы побач з кнігамі на ўсіх мовах маецца ўся прыгожая беларуская літэратура, не выключачы апошніх навінак. Студэнскі Дом мае да 3000 сяброў 28-х нацыянальнасьцяў. Беларусы займаюць 8-е мейсца. Прадстаўнікам у Студэнскую Управу Ст. Д. ад беларусаў абраны калега М. Ільяшэвіч.

Хронос.

3 Польшчы.

Падзел у Жыдоўскім Коле.

У Жыдоўскім Коле польскага Сойму ўнялася вялізарная калатня—усё на грунце дагавору з польскай рэакцыяй. У выніку бурных спрэчак у клубе выступіў з яго яшчэ адзін лавіцовы пасол Шыпер.

кая ў Польшчы ня мае ані ўрадавых, ані прыватных беларускіх пачаткавых школаў, што адкрыцьцё пачаткавае прыватнае беларускае школы бязцэрэмонна нішчыцца праз уладу школьную і паліцэйскую.

Сойм прызывае Урад:

1) да спынення палітыкі ўціску нацыянальнага беларусаў і праследваньня беларускага школьніцтва;

2) да адкрыцьця 412 пачаткавых публічных беларускіх школаў, на якія вложаны дэкларацыі школьнікаў;

3) да ператварэньня бацькам да складаньня ў далейшым дэкларацыяў на беларускія школы, а так-жа адкрыцьцё, або ператварэньне жаданых школ на школы беларускія;

4) ператварэньне ў адчыненні прыватных беларускіх школаў;

5) да адкрыцьця ўсіх зачыненых праз уладу прыватных беларускіх школаў;

6) да пераставаньня ўжываць рэпрэсыі да беларускіх вучыцеляў і скасаваньня спраў судовых проці іх-жа і проці поўнамоцнікаў дэкларантаў;

7) да адкрыцьця на беларускіх землях адпаведнай колькасьці вучыцельскіх семінарыяў для вучыцеляў беларусаў;

8) да ўводу ў бюджэты дзяржаўныя і самаўрадавы адпаведных пазыцыяў крэдытовых на сярэдняе беларускае школьніцтва.

Варшава, 29 сьнежня 1925 г.

Падпісалі: Ф. Яраміч, В. Рагуля, ко. А. Станкевіч, Тымашук, Братунь, Чучмай, С. Подгорскі, Наўман, ко. Клінка, Граеба, Д-р Розмарыні, Чэльгэр, Д-р Зоммэрштайн, Холяк, Э. Цэрба, В. Козубскі, С. Макоўка, Фарбштайн, П. Мятла, П. Валашын, С. Коціцкі, Рак-Міхайлоўскі, Прыступа, Пашчук, Войтук, П. Васыньчук Назарук, Д-р Вінагэр, Хруцкі.

(Канец).

У зв'язку з різкою критикою польско-жидовської угоди астаушніміся сьбрамі „Кола“, старшина яго п. Рэйх і віце-старшина п. Размарин падаліся ў адстаўку. Гэты крок пацягнуў за сабой разлом і ў Сіоністычнай партыі ў Польшчы, якая рэзка дэялілася і равей на правіцу, зрабіўшую угоду з польскім урадам, і на лівіцу, абвясціўшую гэтую угоду — здрадай іншых меншасцяў і ганьбай для часці жыдоўства ў Польшчы.

Нанец трамвайнае забастоўкі.

5 г. м. вечарам скончылася забастоўка трамваяў у Варшаве.

3 Заграніцы.

ЛІТВА.

Рэшткі зямлі панскай маюць быць падзелены ў працягу 3-х гадоў.

З Коўна даносяць, што фонд дворскае зямлі, празначаванай на парцэляцыю раўняецца 300.000 га. Што году мае быць парцэлев на па 100.000 га, або ў працягу трох гадоў Дэпартамент Парадкавання зямлі сконча парцэляваць двары і прыступе да працы калянізацыйнай у вёсках.

Неўпарадкаваных вёсак у Літве яшчэ ёсць 7.392 на 1.354.000 га, гэтая цыфра ня ёсць сціслая, у запраўднасці можа быць 1.500.000 га. Пры сучасным складзе землямераў Д-ту Парадкавання зямлі хавае на 10 гадоў працы. Такім парадкам у Літве зямля будзе аканчальна ўпарадкаваная ў 1936 годзе.

АУСТРЫЯ.

Злучэнне Аўстрыі з Нямеччынай.

Ня глядзячы на ўсе перашкоды і пратэсты з боку абедзвюх Антантаў — Вялікай і Малой, — фактычнае аб'яднанне Аўстрыі з Нямеччынай ідзе сваім ходам. Гэта даводзіць, што проці волі насялення з абодвух бакоў бласільны ўсялякія перашкоды, ня глядзячы на тое, што Аўстрыя знаходзіцца пад пільнай апекай Лігі Нацыяў.

Пасля Лекарскай Канферэнцыі, на якой Нямеччына паўторна, але ўжо — „дабравольна“ — абвясціла не чапаць Аўстрыі, у гэтай акцыі да аб'яднання зрабілася перадышка. Але вось, цяпер Аўстрыйскі прэм'ер Зайцэль паехаў ізноў у Берлін — усё ў гэтай самай справе. Як ведама, дагэтуль ужо скасавана пашпартная і мытная граніца паміж Нямеччынай і Аўстрыяй. І вось — у выніку дакананай працы — Францыя ўжо, як пішуць газеты, — ня мае нічога проці эканамічнага аб'яднання Аўстрыі з Нямечкай Рэспублікай, засяцерагаючыя толькі проці палітычнага аб'яднання.

Пісьмы з вёскі.

Як заводзілі ў нас „Унію“.

Падаросі, Ваўкавыскага пав.

Стала ўжо ўсім вядома, што ўрад у сваім імкненні да апалячвання праваслаўнага беларускага і ўкраінскага народу стараецца ўжыць р.-каталіцкую веру. Лешыня з каталіцкага духавенства дужа працівацца гэтаму, уважаючы ў такім уплыванні зневажэнне сваёй рэлігіі. Але знаходзіцца і такіх, каторыя ня толькі памагаюць ураду ў такой „палітыцы“, але нават самі стараюцца рабіць уплыў на ўрад у гэтым кірунку і нават самі бяруць пачыян у рожных уцісках праваславія, пераважна ў адбіранні цэркваў.

Трэба тут звачыць, што пасля досыць энэргічных выступленняў беларускіх і ўкраінскіх паслоў у Сейме і Сенаце, урад значна устрымаў адкрытае адбіранне праваслаўных цэркваў. Асталася ў сіле толькі так званая рэдукцыя нібы непатрэбных праваслаўных прыходаў, якая ў значнай меры прайшла (напр. у Горадзеншчыне) са згоды вышэйшага праваслаўнага духавенства, а самае адмыканне робіцца пры помачы ніжэйшага, сярод каторага знаходзіцца таксама свае зраднікі, розныя Ячыноўскія, Стэпановічы, Чыстоўскія, Сьлёзкі і г. д.

Мы-б не ганьбілі іх тут, калі-б ведалі, што іхны пераход у вуію ці каталіцтва зрабіўся ад шчырага пераканання, ад поўнай перамоны рэлігійных наглядаў, бо кожны блазуюна вольны ў гэтым. Але нам добра вядома, што ўсё гэта асобы, каторыя і сярод праваслаўных карысталіся самай нягоднай славай. Вядома, што такія асобы і для каталіцкае веры ня будуць вялікім скарбам. Так гэта і ёсць, бо і там у вуіні ці ў каталіцтве ўжываюць не пастырскіх іх здольнасцяў, а тых, дзякуючы якім можна пры іх помачы перахапіць царкву, дом, зямлю, ці якую яшчэ

маемаць царкоўную, ці прычыніць якую іншэ школу для праваслаўных. Так было ў Дзякушках, у Дзелятычах, а цяпер у Падароску, Ваўкавыскага павету. Гэты астатні прыклад такі яркі, што на ім варта астана-віцца крыху болей.

Падароскі перад вайной лічыўся адным з найлепшых прыходаў у Горадзеншчыне. Каля 3000 душ парахвіян (якая лічба яшчэ дужа павялічылася пасля вайны), добрая мураваная і ў парадку ўгрыманая прав парахвіян царква (якая ніколі ня была ні каталіцкай ні ўніцкай), будынкі для духавенства, — усё гэта давала і права, і магчымасць ратавання Падароску як самадзельнай парахвіі. Здавалася-б: калі добра, дык і добра, — няхай-бы людзі жылі спакойна, маліліся-б і славілі Бога. Але міністэрству вызнань „якое павінна даць аб рэлігійных патрабах грамадзян“, гэта не падабалася. У сваёй барацьбе з праваславіем яно імкнецца зачыняць як раз тых праваслаўных парахвіі, якія найлепш абстаўлены. Так зредукаваны быў і падароскі прыход, і калі пераведзены быў з Падароска ў другую парахвію сьвяшчэнік апец Міхайлаў, новага назначыць сюды ўжо было забаронена. Вёскі, з якіх складаліся прыход, падзелены паміж суседніх, у тым ліку самы Падароскі далічаны быў да прыходу сядзельніцкага. Доўга ня было сьвяшчэніка, але нарэшце ў восені 1924 году ўрад згадаўся назначыць туды Пятра Стэпановіча. Хадзілі дэмыны погаласкі, што ён выдае нейкія перагаворы з каталіцкім духавенствам і збіраецца стаць унітам ці каталіком, але прыхажане гэтаму ня варылі, бо служыў ён па праваслаўнаму. Ясьней гэта стала вясной 1925 году, калі да Падароску стаў прыяжджаць і служыць разам са Стэпановічам, прыняўшы раней унію Марк Ячыноўскі. У летку гэта стала ведама ўжо афіцыйна, калі праваслаўная вышэйшая ўлада адлучыла Стэпановіча ад царквы. Парахвіяне пасля гэтага перасталі хадзіць у царкву, да якой стаў прыяжджаць ужо каталіцкі ксёндз-дэкан Спёрскі з Ваўкавыску.

Пераканаўшыся, што прыхажане падароскія за ім ня пойдучь (а сядзельніцкія нават і саўсім ня пусьцілі яго ў царкву), Стэпановіч некуды выехаў, а царкву, зямлю, лес, царкоўныя рэчы і кнігі (часткай і сядзельніцкай царквы) адаў ксёндзу Спёрскаму і Сядзельніцкай курмі біскупскай.

Ксёндз Спёрскі, прыняўшы ключы адаў іх пану Стоцкаму, — заведваючаму гаспадаркай у маёнтку Падароскі пана Бохвіца. Пан Стоцкі забраўшыся ў царкву, зламаў іконастас, выкінуў іконы і ўсё гэта вывез і зваліў у нейкую клуню ў маёнтку п. Бохвіца. На хоры паставілі фіс-гармонію і такім парадкам перарабілі царкву на касцёл, куды цяпер прыяжджаюць служыць Спёрскі і іншыя ксёндзы.

Стэпановіч зрабіўшы сваё дэла, згінуў ня ведама куды. Думаем, што ён на гэта і быў патрэбны.

Ня ведаем, з чаго тут больш за ўсё дзівіцца. Менш дзіўным нам здаецца тое, што знаходзіцца такіх паны сярод праваслаўных як Стэпановіч, які не сваё аддае, ці такіх ксёндз як Спёрскі, якія не свае прымаюць, бо ўсюды ёсць людзі рознай маральнай здольнасці, але як курмы біскупскае забірае тое, што не перададзена ёй ніякім праўным парадкам?

Кансысторыя ў Горадні падняла судовую справу, а ў Сенаце зложена інтэрпеляцыя, але „покуль сонца ўзойдзе“ — парахвіяне асталіся без царквы пакрыўджаныя ў сваіх рэлігійных пачуццях. Запыталіся-б мы, хто трэці радуецца з усіх гэтых крыўд і надужыццяў?

Праваслаўны Беларус
з Падаросна.

ХРОНІКА.

— „Шчаслівы мум“. Пад гэтым загалоўкам у нядзелю 7.ІІ. 6. г. дзякуючы старанням беларускіх студэнтаў у залі Беларускай Гімназіі была пастаўлена п'еса Ф. Аляхновіча. П'еса гэта паявілася на сцэне ў Вільні першы раз. Напісана яна з праўдзівым талентам. Ігра артыстаў, з малымі выняткамі, так-жа была добрая. Уражаньне аднак агульнае ад гэнай камедыі, ці лепш фары ў публікі, агулам бяручы, асталася даволі няпрыемнае. Бо змест „Шчаслівага мужа“ пусты, безсэнсоўны, абсалютна бязідейны, ды моцна надмазаны маральным брудам мяшчанскай распушчанасці. Словам, незаіздронны быў вечар. Вядныя Беларусі!..

— Бібліятэка ім. Врублеўскіх (100.000 томаў). 1-га лютага Міністэр В. Р. і А. П. у асобе Начальніка аддзелу бібліятэк п. Стэфана Дамбэго, падпісала дагавор з Камітэтам Бібліятэкі ім. Врублеў-

скіх, прэзэсам якога ёсць рэктар Здахоўскі На падставе гэтае ўмовы бібліятэка, складаючаяся з 100.000 томаў і рукапісаў пераходзе ў бласрочны дэпазыт і загад дзяржавы.

Фундацыя сьв. п. Т. Врублеўскага будзе змешчана ў купленым праз урад палацы Тышкевіча.

— Намуністычныя адозвы. У ночы з дня 3-га на 4-ае нязнання асобы калі Вялейкі пав. раскінулі камуністычныя адозвы, друкаваныя па беларуску.

— Рынкавыя цэны.

Белы хлеб	0.53 зл.
Стадовы	0.47 „
Разовы	0.30 „
Гарбата кілё	26.00 „
Кава паленая	16.00 „
Какао	4.00—7.00 „
Цукер косткі І гат.	1.80 „
„ „ ІІ „	1.65 „
„ „ пясок	1.35 „
Мёд штучны	1.55 „
Мармэляда	2.00—3.00 „
Цыкорыя І гат.	1.50 „
„ „ ІІ „	0.40 „
Рыж	1.20 „
Гарох у палавінах	1.00 „
Фасоля	1.70 „
Каша манна амерыканская	0.85 „

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Пана Рэдактар!

У газэце „За Свободу“ ад 23/І г. г. № 18, у адзеле пісьмы з правінцы надрукавана карэспандэнцыя з Палесся пад загалоўкам: „Собіраніе сіл“, дзе сказана аб тым, што ў зв'язку з надходзячай выбарнай кампаніяй, дзеля ўзгаднення працы я меў цэлы рад канферэнцыяў з п. п. Паўлюкевічам, Цяўлоўскім і інш. Катэгарычна заяўляю, што ў ніякіх канферэнцыях удзелу ня браў, а небезвядомага дзеяча „ідэйнага беларускага руху“ п. Паўлюкевіча зусім ня бачыў. Лічу гэта чарговай газэтнай плёткай з палескіх балот, пушчанай дасужым карэспандэнтам з поўнай сьведомасцяй ілжы і з мэтай, якія астаюцца на яго сумленні

Сенатар А. Назарэўскі.

Усячына.

Нямеччына найбольш мае німак у сьвеце.

Паводле нямецкіх статыстычных даных відаць, што немцы аперадзілі ўвесь сьвет лікам сваіх кніжных выдавецтваў.

Гэтак напр. у 1922 годзе немцы выдалі болей кніжак, як Англія, Францыя, Італія, Нарвэгія і Данія разам.

Перад вайной у Нямеччыне налічвалася 30 тысячаў выданняў кніжак у год, г. зн. каля 100 розных кніжак у адзін дзень. Вайна значна павяліжала колькасць выданняў, бо ў 1918 г. было 15.000 выданняў, а ў 1919 г. ужо 22.000, у 1920 годзе каля 28.000, у 1921 г. дасягнута прадваенная норма, а ў наступным годзе колькасць выданняў павялічылася на 800 новых выданняў.

Змест выдаваных кніжак як і перад вайной пераважна навуковы.

Эканамічная сіла Злучаных Станаў.

З мілітарнага боку Злучаных Стань Паўночнае Амерыкі прадстаўляюцца так: вайсковы бюджэт даходзе да 700.000.000 далараў! Ваенны флот каштуе каля 2.500.000.000 далараў; маюць больш як 13.000 дзіплаванах лётчыкаў.

Гэтай сіла мілітарная ёсць бесспасрэдным вынікам багацця дзяржаўнага. Бо гадавы лаход Зл. Станаў больш як у паўтраці раз больш за палучаны даходы Англіі, Францыі, Нямеччыны і Японіі. Каля палавіны сусьветнага золата ляжыць у падземных скарбах ньюёрскіх банкаў.

Амерыка дастаўляе 60 прац. сусьветнага кантынгенту бавоўны, што прадстаўляе вартасць 1.500.000.000 далараў. У 1923 г. амерыканскія гуты пераплавілі 31 мільён жалеза, капальні далі 600 мільёнаў вугля. Тады як у гэты самы час у Францыі пераплавілі 3½ мільёнаў жалеза і выкапалі 10 міл. тон вугля.

Гэтыя даныя ясна паказуюць, чаму Амерыка мае што раз то большыя ўплывы на бег эўрапейскае гісторыі.

Абвестка.

Пшчыра прашу быўшых вайсковых беларусаў расейскай арміі, хто служыў у Рызве ў 1915, 1916 і 1917 годзе ў 52 і 53 палку і добра знае афіцэраў Васіля Жданова і Філарэта Нашпурава — ацгукаўца. За перапіску мной будзе аплачана з удзячнасьсцьцю. Прашу пісаць на Рэдакцыю „Сялянскай Нівы“ на імя Р. Мансімовіча.